

Motion till riksdagen

1987/88:L707

av Martin Olsson m. fl. (c)

om gränsdragning mellan egenföretagare och konsument i konsumentskyddslagstiftningen

Genom konsumentskyddslagstiftning såsom konsumentköplagen, konsumentkreditlagen, konsumentförsäkringslagen, konsumenttjänstlagen, hemförsäljningslagen och marknadsföringslagen regleras förhållandet vid avtals- och affärstransaktioner mellan konsumenter och näringsidkare. Eftersom konsumenter anses ha en svagare ställning än näringsidkare vid sådana transaktioner ger dessa lagar konsumenterna särskilda rättigheter exempelvis gällande information, hävande av köp och anstånd med betalning.

Med näringsidkare avses i dessa lagar den som i sin yrkesmässiga verksamhet exempelvis säljer varor till konsumenter eller utför tjänster för konsumenter. Att fastslå att en part är näringsidkare i en affärstransaktion torde inte medföra några problem. När det däremot gäller att avgöra om den andra parten skall betraktas som konsument eller ej enligt dessa lagar kan det i vissa fall bli gränsdragningsproblem, nämligen när "konsumenten" är egenföretagare och hans inköp lika gärna kan gälla honom som privatperson som i hans egenskap av företagare.

Med konsument i dessa lagar avses en fysisk person som uppträder huvudsakligen i sin egenskap av privatperson. I specialmotiveringen till konsumenttjänstlagen framhöll föredragande statsrådet i propositionen (prop. 1984/85:110) att "gränsdragningsfrågorna bör lösas genom att avgörande vikt fästs vid frågan om det föremål som tjänsten gäller är avsett huvudsakligen för konsumentens enskilda bruk eller inte". Som exempel anges i specialmotiveringen bl. a. att lagen inte är tillämplig "om en droskägare beställer ett reparationsarbete e. d. på en droskbil som han använder i sin rörelse men i mindre omfattning också använder som privatbil". Däremot bör lagen "anses tillämplig, om en näringsidkare tillfälligtvis lånar en familjemedlems privatbil för att använda den i rörelsen och i samband därmed beställer reparation e. d. på bilen".

När det gäller åtgärder på byggnad som inrymmer inte bara en persons bostad utan också lokaler där han driver butik eller verkstad bör det avgörande för om lagen skall tillämpas vara om byggnaden kan anses huvudsakligen tjäna bostadsändamålet.

Att det i vissa fall kan vara svårt att dra gränsen mellan konsument och småföretagare vid tillämpning av de olika lagarna för konsumentskydd torde vara ganska klart.

En annan fråga är om inte åtminstone enmansföretagaren i flertalet

affärstransaktioner med en större näringsidkare är i behov av samma skydd som den nämnda lagstiftningen ger dem som är konsument. En egenföretagare är exempelvis inte starkare i ett avtalsförhållande för att det gäller ett köp eller en tjänst för hans lilla företag än om motsvarande köp eller tjänst gäller honom eller hans familjemedlemmar som privatpersoner.

Detta talar för att åtminstone egenföretagarna i huvudsak borde omfattas av reglerna i konsumentskyddslagstiftningen, eftersom denna lagstiftning har till syfte att skydda den som – utan lagstiftning – har en svagare ställning i ett avtalsförhållande.

Vid olika tillfällen har dessa förhållanden påtalats av centerpartister i riksdagen. När riksdagen behandlade propositionen med förslag till konsumentförsäkringslag framhöll centerns ledamöter i ett till betänkandet (LU 1979/80:18) fogat särskilt yttrande att lagförslaget skulle ge försäkringstagare som räknas som konsumenter ett ökat skydd, men att småföretagare, vilka har behov av motsvarande skydd även i sin funktion som företagare tyvärr inte skulle komma att omfattas av lagen.

I motion 1986/87:L810 vid fjolårets riksmöte tog Kersti Johansson och Stina Gustavsson (båda c) upp gränsdragningen mellan småföretagare och konsument i hemförsäljningslagen. De anförde där som exempel att allmänna reklamationsnämnden (ARN) under 1986, enligt uppgift, fått in åtta anmälningar från egenföretagare, som ångrat sitt köp av kassaskåp. De som uppgett att de skulle använda kassaskåpet i rörelsen fick inte någon ångerblankett eller köpet hävt. Det fick däremot den, som uppgett att skåpet skulle användas för privat förvaring av fotonegativ.

Detta är ett annat exempel på gränsdragningsproblem. I motionen framhölls att småföretagare som har "sitt hantverk i hemmet" i ökad utsträckning borde betraktas som konsument i hemförsäljningslagen.

I det särskilda yttrande som av centerledamöterna fogades till det betänkande (LU 1986/87:29) vari motionen behandlades framhölls bl. a.

Vi delar motionärernas uppfattning att egenföretagare så långt möjligt bör jämföras med konsument i de fall då egenföretagarens ställning och situation i ett avtalsförhållande motsvarar en konsument. Som påpekas i motionen gäller detta särskilt när en person driver sitt företag i hemmet och således är både företagare och privatperson i hemmet. Enligt vår mening bör därför en översyn göras av gränsdragningen mellan egenföretagare och konsument i nu angivet syfte. En sådan översyn bör dock ej begränsas till hemförsäljningslagen utan avse hela den konsumenträttsliga lagstiftningen.

Enligt vår mening bör – som framhålls i nämnda särskilda yttrande – en översyn företas av gränsdragningen mellan egenföretagare och konsument i den konsumenträttsliga lagstiftningen. Bakgrunden är i viss mån gränsdragningsproblemen men främst vikten av att egenföretagare så långt möjligt jämföras med konsumenter i de fall då egenföretagarens ställning och situation i ett affärs- eller avtalsförhållande i huvudsak motsvarar konsumenternas. Det bör därvid prövas om utvidgningen av dessa lagars tillämpning skall begränsas till egenföretagare som driver sin verksamhet i eller i anslutning till hemmet eller om även övriga egenföretagare och vissa andra småföretagare bör omfattas av de skyddande regler som nämnda lagstiftning ger konsumenterna.

Riksdagen bör enligt vår mening uttala att en översyn av dessa regler i den konsumenträttsliga lagstiftningen bör ske, lämpligen vid den översyn av dessa lagar som ändock är erforderlig sedan de nu tillämpats några år och i samband med strävanden efter samordning med övrig köprättslig lagstiftning.

Mot. 1987/88
L707

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gränsdragningen mellan egenföretagare och konsument i den konsumenträttsliga lagstiftningen.

Stockholm den 19 januari 1988

Martin Olsson (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Elving Andersson (c)

Eva Rydén (c)

Kersti Johansson (c)

Marianne Karlsson (c)

Gunilla André (c)

Ingbritt Irhammar (c)

Britta Hammarbacken (c)

Stina Gustavsson (c)

